

BÓKAUMMÆLI

ÓSÆDDAR GERANDIS- HETJUR

ARNSTEIN NICLASSEN GREIÐIR VIÐ INNLITI OG SORGBLÍÐNI
FRÁ BYGDINI ÚTI Á BØ OG HVUSSU HON VARÐ AVOYDD

Hanus Kamban

U m tú onki veitst at gera ein fagran summardag, so far tær út á Argir og gakk eftir gøtuni suðureftir og niðan gjøgnum Trygilsbrekku. Tú kemur upp á fjallarøðina í ein landsynning úr Kirkjubøreyni og sært, í svalum morgunguli, Sandoyar mjúku umgerð og sunnanfyri kanska eisini Knúk á Skúvoyinni. Um tú nú gongur suður um Kirkjubøkamb, er lagamanni at ganga oman til strandar sunnanfyri. Millum malargrótið sært tú rekatrø, kúlur, boyur og tonglar. Longur uppi síggjast leivdir av garðløgum og grundum.

Her var einaferð ein bygd, rópt Úti á Bø. Um hesa bygd er bók skrivað, sum varð lögð fram á bókaðegnum í Norðurlandahúsinum á vetri 2013. Høvundurin er Arnstein Niclasen. Við bók síni blæsir hann anda í mold, grót og kámar farvegir á hesum plássi. Sum kveikt til lívs við Prosperos gandakelvi risur eitt heilt univers upp úr tøgningi, og lesarin hómar andlit, fólk, ættir, hendingar, úrmælingar, skemt, knoss. Men eisini skarpar tvídráttir, sum varpa ljós á vandamál, sum okkara tjóð stendur yvirav beint nú.

Bókin er millum mangt annað eitt verk um tey fólk, sum búðu og virkaðu her úti. Hesi fólk vóru uppsitarar, t.e. tey røktu jørð og kariatúr, sum í roynd og veru vóru í hondunum á festarum, fyrst og fremst bóndanum í Kirkjubø og teimum báðum Rasmusi og H.C. Müller, sýslumonnum í Havn.

Høvundurin vísir á, at bygdin er rættiliga gomul og ið hvussu er gongur

Thurið og Guðný á hestbaki í Kirkjubø.

aftur til um 1540. Men bókin snýr seg einamest um tær familjur, sum búðu her í 19. øld. Hetta vóru Byrgis-Jógvan, ættaður úr Kaldbak, og kona hansara Rakul, og Niklas á Bø og kona hansara Giljanna, ættað úr húsinum yviri í Dali í Havn. Hesar báðar familjur og teirra ikki fáu børn húsaðust undir einari flagtaktari lon, ið var í tveimum pørtum, við tilsamans 50 fermetrum í vídd.

Verkið er samstundis søgan um, hvussu ein bygd verður avoydd, ikki av “vanlukku og mismóti”, sum á Blankskála og á Skarði, men sum ein avleiðing av treytum, fyriskipaðum av “avstaðar maktarmonnum”. Í 1886 stingur einkjumaðurin Hans á Bø í sekkin og flytur við børnum sínum til Skopunar. Í 1894 flyta eftirkomararnar hjá Niklasi á Bø til Havnar. Høvundurin rekir samstundis upp ættarsøguna hjá hesum familjum, men borðreiðir eisini við styttri ella longri persónssøgum, so at lesarin – sum við einum nútíðar jólakalendara – kann lata vindeyggu upp, stökka inn á gólvið og heilsa upp á nøkur av hesum mongu fólki.

Hugsar ein um Kirkjubø og bygdina Úti á Bø, er tað sum at hyggja at foto-mynd, har bjart ljós fellur á fólkini í tí fyrri bygdini, men har tey í tí seinnu bygdini eru huld í mjørka. Tey fyrri eiga sín lut í hesi bók, ikki so lægið, tí bóndin í Kirkjubø “ráddi yvir” stórum parti av tí sunnara plássinum. Høvundurin greiðir tí væl frá Jóannesi bónda, Sverra, Gazet og Súsonnu Helenu. Men hetta eru kend fólk, og mangur lesari veit um tey.